

לימוד היומי דקה ליתנו

יום	יום לחודש	ליקוטי מוה"ר	ליקוטי הלכות	משנה ברורה	עלים לתרופה	שולחן ערוך
שבת	כ"ה	יט:	יב	חזרה	תמא-תמב	י, יא
א	כ"ו	כ:	יג	נט:	תמג-תמד	יב, יד
ב	כ"ז	כ:	יד	ס:	תמה-תמו	יז, יח, יא
ג	כ"ח	כא:	טו	ס:	תמז-תמח	ב, ג, יא
ד	כ"ט	כא:	טז	סא:	תמט-תנ	ד, ה, יא
ה	ל'	כב:	יז	סא:	תנא-תנב	ז, ח, יא
ו	א'	כב:	יח	חזרה	תנג-תנד	ח, ט, יא

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

330 | פרשת ראה | כ"ה אב תשפ"ג

דבר המערכת

בשבת זו - "שבת מברכים אלול" - נעמוד כבר בתוך אווירת קדושת אלול הבעל"ט, ועלינו להתעלות ולהוסיף יותר בהכנה ליום הגדול והנורא של ראש השנה בכלל, ושל ראש השנה של רבינו הקדוש בפרט.

מה נפלאה היתה ההכנה וההתעוררות לה זכו חברי החבורות בשבוע העבר, עת באו לקבל את ה'מתן שכרה בצידה' שניתנה להם כאות הוקרה על השתתפותם בסדרי הלימוד בכל ה'יומי דפגרי' **זומני הפנאי** כערכי שבתות, חנוכה ופורים, ימי תשרי וניסן, וה'שיבה על קברו' בדרכים ובימי השעות באומאן בימי ראש השנה, ועוד. כאשר מלבד עצם הזכייה המופלאה להתנזר מכל טומאות הרחוב ולזכות במאות שעות לימוד בצוותא והתעלות בדרכי העבודה התמימה, גם מקבלים סיוע נכבד מאד בהוצאות הנסיעה לציון הקדוש של רביה"ק על 'ראש השנה שלו'.

במעמד הנכבד עוררו משפיעי החבורות על כך שעצם ה'מתן שכרה בצידה' בא לרמוז לנו וללמדנו ששעת זמן יש לה שוויות מופלאה, והיא מהווה חלק בעל-ערך מהחיים הנצחיים. זו היא **ההתעוררות לה אנו צריכים לקרוא ראש השנה הבעל"ט; להתחיל לייקר את חיינו ולא לבזבזם לריק**, וכמו שהרחיב רבי נתן (ליקוטי הלכות, ברכות הראיה ה"ה) שכל מהותו של ראש השנה שהוא יום הזיכרון ובו מקבלים את שורש התשובה לזכור תמיד בעולם הבא. עלינו להתרגל לגשת לכל רגע מימי חיינו כפי שמביטים על כך בעולם הבא, ולייקר זאת כפי שנראה זאת שם.

בשיר וקול תודה רוממו לק-ל כל בחורי החבורות ומשפיעיהם, על יותר מעשרים וששה אלף שעות לימוד בימים כאלו בהם הרחוב ממעט מתורה ועבודה. אשרינו שזכינו! כה יתן וכה יוסיף. כמו כן נשמעו דברים היוצאים מן הלב בהוקרה מיוחדת להנהלת המוסדות והמשרים, המוסרים נפשם לקיום המוסדות ולהמשך קיום 'ישויות בין הזמנים' מופלאים אלו. ישלם להם ה' כפעלם הטוב לאורך ימים ושנים טובים.

העורכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

בַּעַת יִשְׁאַף לְאוֹר עוֹלָם הַסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ לֵב הַעֲבָרִי
עַל יְדֵי הַצְּדִיק רַבִּי עֲקִיבָא יוֹסֵף שְׁלֻעִינְגֶר זְצ"ל,
מִתְלַמְּדֵי הַגְּדוֹלִים שֶׁל הַחֶמֶת סוֹפֵר, אָמַר רַבִּי
אֲבָרְהָם ב"ר נַחְמָן: "פִּנְגָּד הַחֶשֶׁךְ הַגְּדוֹל שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט
בְּעוֹלָם בַּעַת הַזֹּאת, סָבַב ה' יִתְבָּרַךְ שֶׁזֶה לְגַמַּת זֶה
יֵצֵא סֵפֶר זֶה שֶׁסֵּלַק הַרְבֵּה מִהַחֲשׂוֹךְ", כִּי כָּלֹ דְבָרֵי
מוֹסֵר נִפְלְאִים וְסוֹתֵר שֵׁם אֵת כָּל הַדְּעוֹת הַכּוֹזְבוֹת
שֶׁל הָאֶפְקוֹרְטִים הָרָשָׁעִים.
(שיח שרפי קודש)

כָּל בֵּיתָה לְבֵשׁ שָׁנִים

בפרשתנו אנו לומדים ארבעה פעמים על אזהרות שונות בהם התורה חוזרת וכופלת את הציווי "נתן נתן, פתוח תפתח, העניק תעניק, עשר תעשר", כפילות זו על שום מה?! - ללמד שעלינו לחזור ולשנות במצוה, ורבותינו (מדרש תנחומא ראה פ"ג) מאירים את עינינו שכפילות זו היא המציאה את עם ישראל מהגיהנם של שלג, וכפי שרמזו בפסוק "לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים" - אל להם לבני ישראל להתיירא מגיהנם השלג כי התורה לבושה ב'שנים', כלומר, בכפילויות אלו.

מהו סוד כפילויות אלו? מסביר רבי נתן ומאיר עיינינו: רבינו הקדוש הרי הזהיר אותנו שצריך להיות עקשן גדול בעבודת ה', ועקשנות זו "הוא התחזקות נפלא לבלי ליפול בשום אופן בעולם". זוהי מהותה של הכפילות בעשיית המצוות הרמוזה בפרשתנו, ללמדנו "שכל קיום התורה תלוי בזה שיתחזק לשנות ולכפול כל עובדה טובה שהתחיל להרגיל עצמו, ויתחזק בכל פעם לחזור ולעשות אותה הדבר שבקדושה אפילו אלף פעמים, אפילו אם עובר עליו מה שעובר, ולבלי להסתכל על שום חלישות הדעת שהבעל דבר מחליש דעתו, רק לעשות ולחזור ולעשות הדבר שבקדושה" (ליקוטי הלכות, בשר בחלב ה, כח). והוא מוסיף, שהרמז בפרשתנו במצוות אלו "לא ללמוד על עצמו יצא, אלא על כלל כל התורה יצא, שצריכים לכפול הדברים שבקדושה כמה פעמים, כי מיעוט רבים שניים, ועל כן שניים מרמזים על ריבוי בלי שיעור".

זה כאמור מציל מדינה של 'גיהנם של שלג', מדוע של 'שלג' דוקא?! לפי שהגיהנם של אש מגיע לחוטא שחיים עצמו לדבר בעיירה, ולעומת זאת הגיהנם של שלג בא על התקררות ורפיון ידיים מהתעוררות לתשובה שהתעוררה בו, והאדם חוזר והתרפה וקירר עצמו מחמת חלישות הדעת ויאוש שאחז בו.

"כי הכל מלאים חרטות - ממשיך רבי נתן - אבל על פי רוב, עיקר עיכובו מתשובה, הוא מחמת חלישות הדעת, שנדמה לו שאינו מוועיל לו עוד תשובה לריבוי עוונותיו העצומים מאד. ובפרט אותם שהתחילו כבר להתעורר משנתם להתחיל לשוב לה' יתברך ועסקו בתורה ובמצוות איזה זמן זמנים ואחר כך נפלו מזה". ועל קרירות זו בא הגיהנם של שלג, ש"מי שנשאר בזה ח"ו ומניח עצמו ליפול על ידי הסתות ורעיונים כאלה, הוא נידון על זה בגיהנום של שלג, שהוא קרירות עצום ומר, מידה כנגד מדה, כי על שנתקרה אחר כך על ידי חלישות הדעת ולא התחזק בתשובה על כן נידון בקרירות של שלג של גיהנום".

ולעומת זאת, מי שמתחזק ולוקח את רמז הכפילויות 'כי כל ביתה לבוש שנים - שנים' ומתחזק ב"עקשנות עצום לבלי להניח את מקומו, רק על התחזק לקיים ולחזור ולקיים לימוד התורה וקיום המצוות, כל מה שיוכל לחטוף בזה הצל עובר כל חייו אפילו אם יעבור עליו מה" - הוא בודאי יירא מגיהנם של שלג, והוא גם מובטח ועומד ש"אם יהיה חזק כנגדו כמה וכמה פעמים יזכה לסלקו לגמרי", אמר.

שבת מברכין 'אלול', כמה היה רוצה להתעורר, לחוש משהו, להתחיל להתרומם, לומר די למעשים הנלוזים ששקעו בהם. אבל כל השנים שעברו וכל ה'אלולים' בימי חייו עד כה מטיחים בפניו את המציאות המרה; אין טעם לנסות שוב, במה יפה כוחו של אלול זה מקודמו, ומדוע יקווה כי הפעם יזכה לתשובה!?

ימי אלול הקדושים ממשמשים ובאים, ימי ההכנה למלחמה הגורלית ביותר, מלחמה על החיים בזה ובבא. "כי כל לב מבין ראוי להבין מרוחק שבתשרי הוא מלחמה עצומה לכל אחד ואחד, כאשר מקדימין לצעוק בכל חודש אלול אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח" (עלים לתרופה, רזו). ואם בכל מלחמה, חובת הכל לציית לשר הצבא שיועד ובקי בתכסיסי המלחמה, כך גם במלחמה זו, אם ברצוננו להינצל ולנצח, בהכרח שנטה אוזן לעומד על הפקודים במערכי המלחמה, ורק כך יש לנו תקוות חיים.

אחד הכללים הכי חשובים במלחמה הוא: להכיר את האויב ואת תכסיסיו. רבינו הקדוש לימד אותנו על יסוד עצום במלחמת היצר אשר הוא נוקט נגדנו, ואשר עלינו לקיים 'מאויבי תחכמי' ולהשתמש בו כנגדו. וכך מספר רבי נתן: "פעם אחת עמדו לפניו אנשיו, ובא ערל אחד מהאנשי חיל העכו"ם העומדים בינינו ודפק על החלון, ושאל: יש כאן אחד מאנשי חיל? השיבוהו: לאו, אין כאן אחד מהם! והלך לו. אחר כך אחר איזה שעה חזר ובא ודפק על החלון יותר, ושאל אם יש כאן אחד מאנשי חיל. ענה רבינו ז"ל: כך הוא היצר הרע שלכם, שבתחילה בא ודופק על האדם, וכשפונים עורף ממנו ומשיבים 'אין כאן אחד מחילותינו' ומסלקים אותו, אז הולך לו. ואף על פי כן, אחר כך חוזר ובא ודופק על האדם, אף על פי שכבר סילקוהו והשיבוהו אין כאן אחד מחילותינו, אף על פי כן אינו נמנע לבוא עוד פעם אחר פעם, וצריכים לגרשו בכל פעם עד שיתסלק לגמרי" (חיי מוה"ר, תקלז).

זהו דרכו של יצר; הוא לא מתייאש, לא מתפעל מכך שכל כך הרבה פעמים גירשוהו, וכזבוב טרדן חוזר ובא ומנסה להפיל ברשת. ומידה זו עצמה צריכה להיות גם נר לנגד עיינינו במלחמתנו נגד היצר: לגרש ולחזור ולגרש את היצר; להילחם ולשוב ולהילחם בלי סוף, בעקשנות עזה, וכפי שרבי נתן מסיים: "שצריכים להיות עקשן גדול כנגדו פעם אחר פעם, ואפילו מאה פעמים ויותר. ואז אם יהיה חזק כנגדו כמה וכמה פעמים, יזכה לסלקו לגמרי" (שם).

זוהי גם הכנת הלב אותה צריכים אנו לאזור חיל לקראת המלחמה בימים הנוראים הבעל"ט: להתעקש ולחזור וללחום על אף כל השנים הרבות שבהם עדיין לא ראינו אור. עקשנות ברצונות, ועקשנות במעש ובתפילה. "וצריך להיות עקשן גדול בזה מאד מאד, שאף על פי שנדמה לו שדבריו אינם מועילים כלל, והוא רחוק מדבריו מאד, כי זה ימים ושנים שעוסק בזה ועדיין לא פעל כלל, אף על פי כן צריך להיות עקשן גדול בזה, כמו העקשן ממש שעושה הדבר בלי שום טעם" (ליקוטי הלכות, תפלין ה, מג).

יתן ויחזור ויתן!

נתון נתן לו ולא ירע לכבד בתתך לו...
פתח תפתח את ירך לאחיד לעניך ולאחידך בארצך

לשון התורה בנתינת הצדקה, היא כפולה: "נתון נתן", "פתח תפתח". להורות שצריכים לתת ולחזור ולתת צדקה טוב ושוב, וכמו שכתב רש"י: "נתון נתן לו - אפילו מאה פעמים".

והסוד בזה הוא, לפי מה שכתב רבינו בליקוטי מוהר"ן תניינא תורה ד', שהצדקה מבטלת את הכח של חכמת הטבע, כי הצדקה מכניעה את מצח הנחש שממנו יונקים חכמי הטבע, ומגלים את הרצון, שהכל מתנהג רק ברצונו יתברך.

אמנם, גם אחר שנותנים צדקה ומכניעים את מצח הנחש, עדיין לא נכנע לגמרי, וצריכים שוב ושוב להשתמש עם כח הצדקה. כמו שכתב שם רבינו:

"ודע, שאפילו כשמכניעין וסותרין דעות חכמי הטבע ומשפילין אותם, אעפ"כ אם אין התגלות הרצון חזק ותקיף, דהיינו שעדיין יש ספק ברצון, שאינו מבורר בבירור חזק שמתנהג רק על פי הרצון, אע"פ שחכמת הטבע נכנעת, אעפ"כ מאחר שהרצון אינו חזק עדיין כי יכולת ח"ו למצח הנחש, חכמת הטבע, שיחזור ויתעורר ויתגבר כבתחילה. וגם על זה צריכין כח הצדקה, כי הצדקה מועלת תמיד ועומדת תמיד כנגד מצח הנחש".

ועל פי זה מבאר מוהרנ"ת מה שכתב בפרשתנו:

"וזהו 'נתן נתן' אפילו מאה פעמים הנאמר בצדקה וכן 'פתח תפתח', כי עיקר הארת הרצון הוא על ידי הצדקה, וכן התחזקות הרצון הוא על ידי צדקה, כמו שמבואר שם, ועל כן צריכין ליתן צדקה הרבה, ליתן ולחזור וליתן אפילו מאה פעמים, כדי לחזק הרצון בכל פעם. כי התגברות בענין הטלת הספק הנ"ל הוא כמעט בלי שיעור, וצריכין לחזק את עצמו כנגדו בכל פעם, ועיקר ההתחזקות על ידי צדקה כנ"ל" (ליקוטי הלכות, ברכת השחר ה.לד.).

להחמיר ולא להקל

בנתינת צדקה!

איש כמתנת ידו ככרכת ה' אלקיך אשר נתן לך

אף שפסוק זה נאמר לגבי קרבנות, הרי שיש בזה לימוד ג"כ לענין נתינת צדקה, שיש בזה שני דרגות: דרגה אחת, החשובה ביותר, שנותן צדקה "כמתנת ידו". ודרגה שניה, נמוכה יותר, שנותן "ככרכת ה' אלקיך אשר נתן לך".

וכלשון רבינו בספר המידות: "הצדקה הוא בשני פנים: **כמתנת ידו וככרכת השם**" (ספר המידות, צדקה סה).

והיינו, שיש אחד שאין לו ממון הרבה, ולא בירכו ה' בנכסים רבים, אך אעפ"כ נותן "כמתנת ידו" כנדבת לבו. ויש מי שבירכו ה' בנכסים, ואין לו כ"כ מידת הרחמים והצדקה לתת יותר מיכולתו, והוא צריך עכ"פ לתת "ככרכת ה' אלקיך אשר נתן לך"; שיתן לכה"פ כמידת נכסיו אשר בירכו בהם ה'.

ודבר זה מצאנו בדברי המהרש"א במסכת חגיגה: "ולענין צדקה נדרש האי קרא להתיישב כ' של 'כמתנת' דמשמע קרא בתרת. בא' שהוא ותרן בממונו ואינו עשיר כ"כ, קאמר קרא 'איש כמתנת ידו', ובאחד שאינו ותרן בממונו אבל הוא עשיר, והיינו שיתן ככרכת ה' גו', דהיינו בכל אחד להחמיר ולא להקל" (חידושי אגדות, חגיגה דף ח ע"ב).

מפי עוללים ויונקים יסדת עוז!

שאלה:

שמחתי מאד לקרוא את דבריכם במדור זה על אודות המלמדים, שצריכים להיות כשרים ויראים. ואידי דאתאן לענין החינוך, רציתי לשאול, מאימתי יכולים וצריכים להתחיל לחנך את הילד בעבודת ה' (כפי מדרגתו כמובן) - לא רק בעניינים של לימוד אותיות א"ב וחומש ומשניות, אלא בעניינים התלויים בלב, ודיבורים בעבודת ה'.

תשובה:

מדורינו זה קצר מדאי להשיב תשובה מליאה ושלימה על תשובתך, ולכן נסתפק במילין זעירין באופן כללי, ותן לחכם ויחכם עוד.

ובכן:

אל לנו להמתין עד אשר יגדלו הנערים, ואז נתחיל לדבר איתם מהתכלית ומדיבורי רבינו הקדוש. אלא תיכף בעמדם על דעתם, עלינו להאיר בהם - לפי מדרגתם והבנתם - את האמת הנצחית.

וכפי שראינו אצל רבינו שהיה מדבר דיבורים פשוטים של 'זכרון בעלמא דאתי' ו'שכר-ועונש', גם עם ילדים קטנים.

וכמסופר: "תינוק אחד בן תשע שנים היה חולה קצת שהיה לו חולאת שקורין שטעקניוס [דקירות] ושלחו אביו לרבינו ז"ל, וסיפר עמו הרבה ואמר לו מוסר נפלא. כי היו להתינוק פחדים גדולים, ואמר לו רבנו ז"ל: מדוע תפחד עתה? זכור נא הפחד שיהיה לך בעת שיוליכוך להביט עלמין ותישאר שם לבדך, והכל יפרדו ממך ותהיה נשאר מונח בין המתים. הלא עכשיו אתה מתיירא לצאת יחידי בלילה, ומה תעשה אז? וכיוצא מזה דברים הרבה של מוסר.

גם אמר לו: מי הוא זה שירצה להקוות את עצמו בעצמו? כלומר, והלא כשאתה חוטא אתה מקנה את עצמך בידיים, כי סוף כל סוף תקבל עונשך הקשה והמר, ואין לא תחוס על עצמו ואתה מקנה את עצמך בידיים ממש... ועוד יש דברים הרבה שסיפר עם הילד הנ"ל כמה פעמים מענין ערלת לב שצריכין למולו וכו'. וכן שמעתי ממנה אנשים שהיו קטנים בימי רבינו ז"ל, וסיפרו לי כמה דברים נפלאים ושיחות יפות ששמעו ממנו בקטנותם, ועדיין הם זוכרים אותם ומבינים עכשיו למפרע, איך היה מרמז להם דברים שייטיב להם באחריתם" (חיי מוהר"ן, תצ).

ומוהרנ"ת מוציא מכך לימוד למעשה, וכותב:

"מזה אנו רואין איך רבינו ז"ל היה מסתכל אפילו על תינוק ורצה להכניס בו יראת שמים, למען יתחיל להתחנך בעבודתו יתברך, וגם יזכרם בגדלותו וכמו שכתוב חנוך לנער על פי דרכו" (שם).

גם אם לפעמים נדמה שעדיין אין עם מי לדבר - מרוב צעירותו וקטנותו - הרי שעוד מעט כבר לא יהיה עם מי לדבר...

וכמסופר: "כשדיבר פעם מוהרנ"ת מהבל חיי האדם בעולם הזה העובר כצל הפורח, אמר: הנה אין עדיין עם מי לדבר, והנה אין כב' עם מי לדבר" (שיש"ק ב.תק).

כך שחיבים "להתחיל מימי הנעורים ממש" ולא להמתין... "כי המלחמה של האדם בזה העולם ארוכה מאד, על כן צריכין להתחיל מימי הנעורים ממש, כמו שכתוב 'טוב לגבר כי ישא עול מנעוריו', והלוואי שיוכל להשלימה כרצונו יתברך כל ימי חייו" (ליקוטי הלכות, ברכות הראיה וברכות פרוטיות ה, טו).

וגם את "הבנים הקטנים", עלינו "לחנך בדרך של רבינו" ולהאיר בהם את האור. וכמו שכותב תלמידו של מוהרנ"ת, רבי נתן ב"ר יהודה מטבריה זצוק"ל: "ואנו צריכים לצעוק גדולת רבינו ז"ל ותלמידו הקדוש, ולחנך את הבנים הקטנים בדרך של רבינו ז"ל, כי מפי עוללים ויונקים יסדת עוז" (נתיב צדיק, מכתב כח).

ולמותר לציין, שיש לדבר עם כל אחד כפי גילו ומדרגתו, ולא להלעיט ילד קטן עם דיבורים המתאימים לבחור, ולא לדבר עם בחור צעיר מה שמתאים לאברך או מבוגר בא-בימים.

וכפי שהזכירנו רבינו: "מי שהוא רחמן, הוא יכול להיות מנהיג. וצריך לידע איך להתנהג עם הרחמנות, כי מי שאינו יודע איך להתנהג עם הרחמנות, אזי יוכל לרחם על תינוק של ארבעה ימים, ליתן לו מאכל הצריך לגדול ולא לקטן כזה, כי קטן כזה צריכין לזונן רק על ידי חלב דוקא. על כן צריך לידע איך להתנהג עם הרחמנות, שלקטן כזה צריכין לרחם ליתן לו חלב דייקא, ולגדול מאכל הצריך לו, וכן על כל אחד ואחד צריכין לרחם במה שצריך לו" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, ז).

וכפי שאכן רואים בבירור במכתביו של מוהרנ"ת, שכשהוא כותב לבניו הצעירים, אינו כותב את דיבוריו אשר הוא רגיל לכתוב לבנו המבוגר רבי יצחק, אלא כותב להם דיבורים פשוטים מאד, לזכור מהתכלית, להתפלל ולברך בכוונה, וכן הלאה. פוק עיין ותשכח.

ויש בענין זה אריכות גדול, ואין כאן המקום להאריך בזה. וכל החפץ באמת, יוליכו ה' בדרך האמת, ויוכל להאיר בבניו ובני בניו, את אורו של הצדיק האמת, כבר מקטנותם, וגם כי יזקינו לא יסורו ממנה לעולמי עד ולנצח נצחים, אמן.

פנינים מאירים וחידושים מהוירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע מתוך רשימותיו של הגר"ם שכמנער שליט"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

לקט ספרי"ם

פרשת ראה

טומאה במצרים, דקיימא לן כרבי מאיר שאפילו אינם עושים רצונו של מקום נקראו בנים (ש"ת הרשב"א ח"א רמ"ב), כי נשמת ישראל מכסא כבוד חוצבה ובעצמותה היא חלק אלו-ה ממעל ועצם לא משתנה.

נתיבי דעה פרקי מבוא פרק שלישי

די מחסורו - להעניק לעני גם כתב המלצה

די מחסורו אשר יחסר לו (דברים טו, ח). אמר הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ, "די מחסורו אשר יחסר לו", סופי תיבות בגימטריא 'כתב', לרמז אהיה יוכל לעזור לחברו ע"י 'כתב' שיכתוב מליצה עבורו, מחויב לכתוב לו. ואני אומר, לכן לא נרמז בפירוש בפסוק בראשי תיבות או בסופן 'כתב', שהעיקר הוא שיעזור לחברו תחילה בכל יכולתו בנתינת המעות משלו, ואחר כך יתן לו גם כתב.

מספר דברי יחזקאל להרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא

בהר ה' יראָה הוא בית המקדש

ירָאָה כל זכורך (דברים טו, טז). לאחר מעשה העקדה כתוב בתורה (בראשית כב, יד) ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראָה אשר יאמר היום בהר ה' יראָה, ובמילת יראָה כיוון לומר שעל הר זה יבנה בית המקדש ושם יראָה כבוד ה' לישראל (עיין ברכות סב, ג). ויש מפרשים שאמר על כל שם יראָה כל זכורך, שבששלת הרגלים עלו ישראל להתראות לפני ה' (מדרש לקח טוב).

בית המקדש הראשון - מקום המקדש באגדת חז"ל עמוד 24

בהירות הדעת ברוממות נשמת ישראל

בנים אתם לה' אלקיכם (דברים יד, א). אין דבר המרומם את היהודי כמו בהירות הדעת ברוממות נשמת ישראל, וכמו דכתיב בנים אתם לה' אלקיכם, וכתיב (שמות ד, כב) בני בכורי ישראל, ונזכר לשון חיבה זה שאין דוגמתו עוד בהיותם שקועים במ"ט שערי

רצועות כשרות

כמין שכבה מעל הרצועה לאחר זמן, כי עור הרצועות נמתח על היד והוא רך ושכבת הלא"ק הוא קשות, וכל זמן שהרצועה נשאת צבוע שחור כשר (עי' בירורים למעשה עמ"ר רב).

ה. בעשור האחרון נתחדשו רצועות שחורות משני הצדדין, ששורים את עורות הרצועות בצבע שחור ואחר כך מורחים עליהם צבע פעם שנית, והרבה בוחרים ברצועות מסוג זה לפי שאין הצבע מתקלף במשך הזמן. **ואא"ז"ל בעל הקנה בושם** לא היה נוח לו בזה לשנות מדרך הצביעה המקובלת, אמנם מעיקר הדין אין בזה חשש, ואין זה כמוסיף ציפוי שאין בה צורך, כיון שנעשה לנוי הצבע (אמ"ר בתשו').

ו. רצועה שמתקלפת ממנה הצבע עד שנראה בה מראה העור צריכים לבדוק אם נשאר ברוחב הרצועה כ-11 מילימטר או לפחות 9 מילימטר מראה שחור כשר, ובפחות מזה פסול (רוחב רצועה רגילה היא כ-15 מ"מ). וכן הדין ברצועה שנקרעה לרוחבה. וצריכים לזהר בזה בעיקר במקום הידוק הרצועה שמצוי שם קילופים וקרעים (משני"ב סק"ט). ואם אין קילופים רק כעין סדקים חיצוניים כשר (אחרונים). וכן אם לא נראה מראה העור ונשאר מראה אפור, או חום כהה, או חום אדמדם, כשר (ביה"ד הרצועות). ז. לפני כמה שנים הופץ בשוק רצועות של עור שהיה דבוק עליהם כסוי פלסטיק שחור, וכל הגדולים פסלוהו מכיון שלא נעשה כדרך צביעה בצבע נזול, רק נעשה כשני גופים שונים המתחברים זה לזה (בירורים למעשה פ"ח ע"ד).

א. רצועות של תפילין צריכות להיות עשויות מעור של בהמה וחייה טהורה, וצריך לעבור תהליך עיבוד ע"י גדול המחוייב במצוות, כבונה 'לשם קדושת רצועות של תפילין' (ש"ע ס"ג). העיבוד כולל הרבה שלבים: מליחת העור, ניקיון העור, שריית העור בסיד, סחית העור מן הסיד, עיבוד חומצתי לריכוך העור, הוספת שמנים ועפצים לעור שיהא נוח על היד, השחרת העור בצבע, חיתוך העור לרצועות.

הבד"ץ מקפידים שיהיו כל השלבים הנ"ל בעבודת יד ע"י גדול ירא שמים, ויש שמעניקים הכשר גם אם חלק מהשלבים הנ"ל נעשו על ידי מכונה. יש עוד תהליכים שאינם לצורך עיבוד העור עצמו שנעשה על ידי גוי, גם בהכשר הבד"ץ.

ב. הלכה למשה מסיני שיהיו הרצועות שבצד חוץ שחורות, בצד העור שכלפי השיער. וצריך שיהא נעשה לשם קדושת רצועות של תפילין, ולכתחילה תהיה הצביעה על ידי גדול המחוייב במצוות (ש"ע שם וס"ד וביה"ד הרצועות).

ג. כל מין צבע כשר, רק שיהא מ'מין המותר בפיר', וכיום הצבעים מופקים ממרכיבי סינטטיים וכשרים, מלבד אם מוסיפים כמין ברק בתוך הצבע הנזול שיש לפעמים חשש תערובת ממין טמא (בירורים למעשה פ"ח). ומותר לצבוע הרצועות גם בצבע עב (אמ"ר בתשו', שא"כ בבתי"ע ל"ב ס"ק פה).

ד. ברוב הרצועות כיום מורחים שכבת לא"ק על הצבע לשמירת הצבע שלא יתקלף במהרה ויהא מבריק ונאה (ש"ת שה"ל ח"ה ס"ג). ומצוי לפעמים שמחת זה מתקלף

כיצד לבחור 'בתים מהודרים לתפילין' (א)

יכול לדבק היטב שני עורות, וגם אם מחלחל ומתדבק מעט עדיין רוב הבית נשאר פרוז (בירורים למעשה פ"ד). ולהידור מצוה יש כיום צבקים יראי שמים שבדקים לאחר הצביעה שהבתים פרוזות לגמרי עד התפר ושהחריצים נמצאו במקומם הטבעי על ידי שתוחבים דיסק מיוחד בין הבתים, ואם אפשר מן הראוי לעשות כן.

לא"ק וצבע בתחתית הבית

לאחר הצביעה משייפים תחתית הבית בנייר זכוכית וכדומה, כדי שאם נשאר משהו דבוק לא יחצוץ בשעת הנחת תפילין. ומה שמצוי שבשעת הצביעה ניתז קצת ממראה הצבע על תחתית הבית אין בזה חשש חציצה אם אין בו ממש (ס"ק קס"ד י"ד ע"ד), אבל נוהגים לגרום גם את זה, משום נוי מצוה או משום שלא יתלכלך הגוף מן הצבע כשיזיע. ויש הרבה שמתירים למרוח שכבת לא"ק על תחתית הבית כדי למנוע ספיגת זיעה לבית, לפי שהלא"ק נטפל לבית ואינו חוצץ (עי' ש"ע ס"ב לב סק"א י"ג ע"ד), אבל כיום יש טכניקות למנוע ספיגת זיעה גם ללא מריחת לא"ק.

שלב הכנסת הפרשיות

בשלב של הכנסת הפרשיות כמו שאר השלבים יש דברים שמעכבים גם בדיעבד, ואם לא נעשה כדן, התפילין פסולים. ולצערנו מצוי הרבה אנשים שמשלמים הון תועפות על הפרשיות ועל הבתים, וכשמגיעים לשלב זה שכבר הכל מוכן אין מקפידים כל כך, ולפעמים מחוסר ידיעה בפרט אחד יוצא שהתפילין נהפך ממהודר לדיעבד. וצריכים להקפיד על זה גם כשנותנים את התפילין לבדיקה.

נציין את הדברים שיש לשים לב אליהם:

פתיחת הבית

הבתים מגיעים מן היצרן כשהיתורא התחוננה דבוקה לעליונה, וכשפותחים את הבית בשביל הכנסת הפרשיות קשה לפעמים לפתוח את הבית וצריך זהירות שלא לפגום את חודי הריבוע.

לאחר שנפתח הבית יאמר המכניס 'כל מה שאעשה יהיה לשם קדושת תפילין', שכל הפעולות בהכנסת הפרשיות צריך להיות לשמה על ידי גדול המחוייב במצוות; כריכת השיער, הכנסת הפרשיות, תפירת הבתים, עשיית קשר הרצועות, ואף תיקוני הצבע שעושים לאחר הכנסת הפרשיות. ולכן אין נכון לכבד את הבחור הבר מצוה לתחוב את הפרשיות בפנים בעודו כסוף.

הפרשיות

בשעת הכנסת הפרשיות יש לוודא כמה דברים: א. הפרשיות עברו הגהה לפני הכנסתם. ב. הם גלולים מסופם לתחילתם. ג. הפרשיות נכנסים לבית בצורה זקופה מלמעלה למטה, ד. לזהר שלא החלף מפרשה לפרשה שכל אחת תהיה על מקומה

שלב הצביעה

לשמה

מצוה לצבוע את הבית ואת השין והיתורא בצבע שחור, ולדעת כמה פוסקים הוא הלכה למשה מסיני, וצריך לומר קודם הצביעה 'לשם מצות תפילין', וזה מעכב לשיטתם בדיעבד (משני"ב ס"ק קפ"ד וקפ"ו). ולכן יש לוודא אצל הבתים-מאכע"ר שהוא שולח את התפילין אל צב"ע ירא שמים שיודע לעשות לשמה.

מין הצבע

בעבר היה מצוי בשוק מיני צבעים שהופקו מדם תולעים, והם היו פסולים לצביעת בתים לפי שאינם ממין המותר בפיר, אבל כיום הצבעים הנפוצים בשוק עשויים ממרכיבים סינטטיים והם כשרים לצביעת בתים ורצועות. אך יש לזהר לצבוע בצבע דליל שאין בה ממשות, שאם נצבע בצבע עב שניתן אחר כך להתקלף יש בזה חשש פסול, שזה נקרא ציפוי ולא צבע (שם ס"ק קפה).

לא לטייח סדקים

לפעמים מגיע בית לצביעה עם שקעים וסדקים או כפלים בתיורא, ואם הם יותר גדולים משיעור חגירת ציפורן יתכן שהם מבטלים את הריבוע (ס"ב ביה"ד"ה נתקלקל). ובמצב זה צריך הצב"ע להחזיר הבית ליצרן ולא לטייח את הסדקים והשקעים עם צבע, ואחרי הצביעה לא ניתן להבחין שהריבוע ממולא בצבע ופסול.

חריצים אמיתיים

ארבע בתי הראש מגיעים לשלב הצביעה כשהם דחוסים וצמודים יחד, ואחרי שצובעים את הבית של ראש הרי זה נראה כבית של יד ואין החריצים שביניהם ניכרים כלל. אמנם כיון שנפסק **בשולחן ערוך** (ט"ו) שצריך שיהא ניכר החריץ שבין בית לבית ונראה לכל, משום כך הצובע עושה חריצים בין בית לבית אחרי הצביעה.

ויש להקפיד שיהא היכר החריץ במקום האמיתי באויר שבין בית לבית, ולדאבוננו נתפרסם בשנים האחרונות שנמצאו תפילין רבות לאחר שנפתחו שהחריצים בחוץ לא היו מקבילות לבין הבתים, והיו 'חריצים מזוייפים', והם פסולות אף בדיעבד (משני"ב ס"ק קפח).

(בתפילין מכוונת שמעבירים חוט בין בית לבית לאחר הצביעה אין חשש זה. ויש המהדרים בפרודות הנראה לעין' אלא שהם צריכים לזהר שלא יהא הפסק אויר הרבה בין הבתים, שאם יש הרבה אויר י"א שהאויר מבטל את הריבוע).

צבע המדבוק

לפעמים בשעת הצביעה, עקב דלילות הצבע, עלול לחלחל צבע בין הד' בתים של ראש, והיות שיש בהם חומר מדבק יש לחוש שידבקו הבתים זה בזה. אכן מעיקר הדין אין בזה חשש שעל פי רוב אין צבע

הגידים

הלכה למשה מסיני שיהיו התפילין נתפרים בגידים ממין בהמה טהורה וזה מעכב בדיעבד (ש"ע סמ"ט ג); ויש לדעת שמצוי כיום בשוק גידים מפוקפקים בלי הכשר שאינם טוויים ושזורים כלל, ויש הרבה 'מכניסים' שמשתמשים בהם שלא כדת, שעל פי הלכה צריכים הגידים להיות טוויים ושזורים לשמה על ידי גדול (עי' מ"ב ס"ק רכב). מאידך, אפשר להשיג גידים בהכשר הבד"ץ שהם גידי שור שנטו ונשדו לשמה, ואין בהם שום תוספת של ביצים סוכר או דבק, ויש לתפור בגידים אלו. ויש יחידים שמחמירים עוד שלא יהא טווי ושזור על ידי אשה הפטורה ממצות תפילין, אבל זהו רק חומרא בלבד (עי' מ"ב סק"ג וס"י י"ד ס"א).

התפירה

יש שיטות שונות כיצד להעביר את חוט התפירה של ראש בין בית לבית, והמזמין צריך לבקש מהמכניס את השיטה המתאימה בשבילו. ויש לברר אצל המכניס שהוא יודע להתאים את שיטתו עם סוג בתים אלו.

צריכים להקפיד על יושר הריבוע של התפירה, ועל זוויות

הראוי, ה. להכניס את כל הפרשה בתוך חלל הבית ולא יבלוט לחוץ.

אין להדק את הפרשיות בקצוות לאחר שגלגלם, שזה עלול לגרום לשבירת האותיות רק יש לחחוץ באמצע (בירורים למעשה עמ"ר צד).

כריכת הפרשה בשיער וקלף

הלכה למשה מסיני לכרוך את הפרשיות עם שיער קודם ההכנסה, וזה מעכב בדיעבד. ויש בזה שני מנהגים: לפי מנהג הספרדים כורכים שיער על הפרשה ועוטפים קלף על השיער, ולפי מנהג האשכנזים כורכים שיער פעם נוסף על הקלף. גם מוציאים קצת מהשערות מחוץ לבית בין פרשת 'קדש' ל'והיה אם שמוע' (ש"ע סמ"ד).

השיער צריך להיות ממין טהור, וכתוב **בשולחן ערוך** שנוהגים בשיער של עגל לכפר על מעשה העגל, אך כיום רוב המכניסים משתמשים עם שיער של פרה שהם יותר ארוכים ונקל להשתמש בהם, ובכל אופן יש לוודא אצל המכניס שאכן הוא ממין טהור (יש מעט עם הכשר, וקשה להציא השגחה מסודרת על זה עקב בעיות משרד הבריאות).

ר' אהרן ב"ר שמואל שפילבאנד

ר' אהרן היה בנו של רבי שמואל מטעפליק מגדולי המקורבים לרבינו ז"ל ומחשובי תלמידיו הק', ירא אלקים מרבים ועשיר נכבד, וזכה ללוות את רבינו ז"ל בנסיעותיו הגדולים לקרומינטשאק, נאורויטש, אוסטרהא, וזאסלב, כמסופר באריכות בחיי מוהר"ן (ס' קב"א-קס"ג).

כספרי רבינו תלויים ישועות ישראל לנצח

ר' אהרן נזכר בעלים לתרופה, וז"ל: "א' תצא תקצ"א ברסלב. באתי לביתי בשלום ביום ו' עש"ק וכו'. ותקבל אגרת ארוכה מר' אהרן ב"ר שמואל מטעפליק אחיו של ר' מרדכי, ותמסרה ולידו ותתן לקרותו גם לר' שמשון, למען תראו כולכם גודל החשיבות של הספרים שם, השי"ת ירחם על עמו ישראל שיפוצו מעיינותיו חוצה, כי בהם תלויים כל הישועות של כל ישראל לנצח" (ס' ב"ו).

ר' אהרן ב"ר אברהם חיים מאומאן

ר' אהרן היה בנו של רבי אברהם חיים שהיה מתלמידי רבינו ז"ל, ובשנת תקס"ב כשנסע רבינו ז"ל מעיר זלטיפאליע על מנת להשתקע בק"ק ברסלב, שבת רבינו ז"ל אז בביתו על שבת קודש. וידוע מה שרמזו כבר אז רבינו ז"ל על הבית החיים הישן, שהמקום נראה לו ורוצה להיטמן שם (ושם נתודעו אליו בפעם הראשון המשכילים הירש בער וחיילק הורוויץ ומשה לאנדא).

לר' אברהם חיים היו שני בנים, שזכו שניהם להתקרב לדרך רבינו ז"ל, הלא הם: ר' משה מאומאן, ור' אהרן הנ"ל.

בפני ר' אהרן אמר מוהרנ"ת ז"ל על הרה"ח ר' נחמן מטולטשין זצ"ל בזה"ל: "אני מכין הכל עם העט ואח"כ יהיה יכולת גם ל' נחמן דער פּען, דערנאך וועט נחמן טולטשינער אויך קענען פירן דאס רעדל" (שיחות וסיפורים דף קל"א).

ר' אהרן ליפאוויץ

ר' אהרן היה מקורב למוהרנ"ת, וכן היה מקורב ללידו הנאמן של מוהרנ"ת, ה"ה רבי נפתלי תלמיד רבינו ז"ל.

ר' אהרן היה בנו של רבי מאיר ממעודוידוקא תלמיד רבינו ז"ל, שהיה עשיר גדול עד למאד, והיו אוכלים אצלו בכלי כסף וכלי זהב. וכמה סיפורי דברים היו בינו ובין רבינו ז"ל כמסופר בארוכה בכוכבי אור (חלק אנשי מוהר"ן ס' י"ב).

עבודה שכלב

ר' אהרן היה מחשובי אנ"ש ומפורסם בעבודת התפילה שלו שהייתה באש קודש ובהתלהבות גדולה, ונתקיים אצלו "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" שאפילו הגוים העריכו את כח התפילה שלו (עיין שיש"ק ח"ד ס' רצ"ח).

ומאוצר מתנת חנ"מ חנ"י (ב)

ואיך הייתי אומר ח"ו שהקב"ה היה מונע ממני דרכי התשובה, ואדרבא, מי היה גורם ומכניס בליבי כל זה התעוררות של תשובה, ולולי השי"ת ברחמי קרובים על כל בריותיו".

ויש להבהיר שבדאי אין שום פגם להרבות בדברי ריצוי ותפילה, ואדרבה, חז"ל אמרו יתפלל ויחזור ויתפלל עד שיענה (ברכות לב:), ומה שרצו לענוש את מוהר"ח"ו היה על הלשון של "למה" שהוא לשון של תלונה ותרעומת והטחת דברים כלפי מעלה.

אמנם, גופו של ענין צריך עיון, כי במזמורי התהלים של דוד המלך עליו השלום מצינו לא פעם ולא שתים שהתפלל בלשון "למה".

אך האמת שכבר עמדו על כך חז"ל במדרש תהלים (פרק ב, וזה לשונם: 'אמר רבי יצחק, אדם אומר לחבירו 'למה אתה עושה כך וכך', והוא כועס, והצדיקים אומרים להקב"ה 'למה', ואינו כועס ואינו נענשין, ולמה אינו נענשים, שלא ביקשו טובה לעצמן, אלא על ישראל'.

וזו תשובה לשאלתנו, שכל תפילותיו של דוד המלך היו תמיד עבור כלל ישראל, וכלשון רבינו בליקוטי מוהר"ן (תנינא ס' קא):

"תהלים נאמר בשביל כלל ישראל, בשביל כל אחד ואחד בפרט", ולכן מובן שלא נתעורר מזה שום כעס בבית דין של מעלה. אבל תפילותיו של מוהר"ח"ו היתה לטובת עצמו, ואע"פ שהיתה בענייני רוחניות וקרבת אלקים, מ"מ אינה מצד הדין של תפילה שצריך להיות בלשון של רחמים ותחנונים לפני המקום.

אלא שלפי זה יש להבין את הסיפור המובא לעיל על לוי שנענש אף שהיתה תפילתו לצורך הרבים. וצריך לומר שתפילתו הייתה בלשון של "שבת במרום ואין אתה מרחם על בניך", שיש בו הרבה יותר הטחת דברים מאשר הלשון "למה", שאין בזה קפידה לצדיקים כשמוכונים לטובת ישראל.

לפני שבועיים הובא כאן מעשה על המהר"י אבוהב שהתפלל בלשון תקיפה לנוכח עצירת גשמים שפקדה את מדינת פורטוגל, והועילה תפילתו ונפתחו ארובות השמים וירד מטר על הארץ, אבל הוא עצמו נענש ונסמאה עינו.

והנה סיפור דומה אירע גם לפני שנות דור, אצל האמורא לוי, שגם בשעתו נכלא הגשם מן השמים והארץ צמאה למים, ולוי גזר תענית אך עדיין בושש המטר לרדת, עד שעמד לוי ונשא תפילה תקיפה: "יבוננו של עולם, עלית וישבת במרום ואין אתה מרחם על בניך".

ומיד ירדו גשמים, אך לוי עצמו נעשה צולע ברגליו.

ואמרו על זה גמ' (תענית כה:): "אמר רבי אלעזר, לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה, שהרי אדם גדול הטיח דברים כלפי מעלה ואיטלע, ומנו לוי".

וסיפור נורא מובא בספר הקדוש "שער הגלגולים" (הקדמה לח סוף דף בב), ונעתיק הלשון שמספר רבינו חיים וויטאל, על תפילה שהתפלל, ורבו מרנא האריז"ל, ראה כל זאת ברוח קדשו והוכיחו על תפילתו, וזה לשונו של מוהר"ח"ו:

"יום אחד הייתי בתענית, בכיתי מאד, והרבתי דברים לפני השם יתברך, לומר שלמך היה מונע ממני דרכי התשובה, ולא היה משים בלב מורי ז"ל שילמדי כרצוני, והרבה דברים כאלה. והלכתי לביתי, והכיר הענין בפרצופי. ואמר לי, כי באותה שעה רצו להענישני בבית דין של מעלה, על שהטחתי דברים כלפי מעלה, לולי שזדמן לי סניגור אחד עלי, לומר שמחשבתי היתה לטובה.

"ואמר לי [האריז"ל], שאזהר מלדבר פעם אחרת דברים אלה, כי יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק, אלא שיש זמן קצוב לכל דבר, כנזכר בפסוק 'עת לכל זמן ועת לכל חפץ',

לאסוקי שמעתתא

המשך מעמוד ג'

התפירות שיהיו מקבילים זה לזה. ויש מהדרים בשעת התפירה לעשות קשר בחוט בכל זווית כדי שיגיעו החוטים זה בזה ויהיה ריבוע שלם, והוא הידור יפה אבל אינה מעיקר הדין (עי' שו"ת שה"ח ח"ה ס' יד).

רוב העולם תופרים ג' תפירות בכל צד (ש"ע י"ג ס"א), ואלו שתופרים בשל ראש ד' תפירות מלפנים ולאחור (מנהג צאנז) צריכים לסכם את זה עם המכניס.

סגירת הבית

בשעת סגירת הבית יש לוודא ששני התיתורות מקבילות זה לזה, ויש ריבוע שלם כל משך גבוה התיאור, וביותר יש לשים לב שיהיה התיאור שבצד המעברתא ישר לאחור הסגירה, שמצוי הרבה מכשולות בזה. ולאחר הסגירה יש לצבוע את כל המקומות שנקלפו על ידי פתיחת הבית. כמו כן יש לוודא שלא נשאר שום מדבקה או דבק מתחת לתיאור.

אסור לשים דבק בין שני התיתורות קודם התפירה, שהדבקה זו מבטלת את הצורך בתפירה ותפירה שלאחר ההדבקה אינה כלום (ביה"ט ס' לב ס"א). אולם לאחר התפירה נוהגים להכניס מעט דבק בין חלקי התיאור כיון שאינה עשויה אלא לשמור את התפירה (וכ"פ אבן ישראל ח"ח ס' א). ויש יחידים שמהדרים שלא להכניס שום דבק אחר התפירה על פי שיטת החזון איש (ס' יא סק"ו) שהדבק מבטל את התפירה.

קריה נאמנה

התקבצות חסידי ברסלב בימי ראש חשנה חק' על עין רביה"ק הנגמ"ח מברסלב ויע"א באומן בפסאיות הגו"צ ר' יעקב מאיר שכטער שליט"א

כסיד, עשירי ראה מברסלב אלול תשע"ג

הודעה משמחת

בשמחה רבה הננו תלודיע כי בסיד עלה בידנו להויל את המחיר לשהיה ברירה בקיבוץ חק' באומן בקריה נאמנה מחיר לאטילי הכולל מקום תפילה בביהמ"ד / מקום לינה / סעודות השבת והחת הוא כלהלן:

אברך / בחור 470 \$, ילד 330 \$
מחיר כולל נסיעה

אברך / בחור 1260 \$, ילד 1120 \$ בתורי החבורות 1120 \$

הסעות בביהמ"ד	מקום 25 \$	חריש מיוחדים	מחיר קליטה	מחיר תחנתם 100 \$
הסעות ללינה	מחיר תחנתם 15 \$	דחיל שלוש עלפים	מחיר קליטה	מחיר תחנתם 60 \$

זמני ומקומות ההרשמה

בימים ראשון שני שלישי כ"ז - כ"ח מנחה אב

תקיים מכונית מקומות עם אפסיות לבהיות מקום בביהמ"ד לינה

מחילת קהילתנו רח הבעש 2 בין השעות 8:00-5:30 אחר"צ

בביהמ"ד תפילה ותחל רח אר שבת 3 בין השעות 8:00-5:30 אחר"צ

חריש נחמן ישיע' ביהמ"ד חריש בטלפון 074-68173111

חריש רוד הורוביץ חריש בטלפון 017-7790971 או באימייל knu148148@gmail.com

כפי שכבר הודענו,

בעת הרישום יש לסיים את מלוא התשלום

מספר המקומות מוגבל וחוזין נכנר

כבדו ונביך
התנהלה

072.332.3300
1-929.8415.876
44-203.1500.313

מ"מ: כ"א
בארה"ב: כ"ב
באירופה: כ"א

מערכת שיעורים נפש משיבת
שיעורי הרה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

072.3323.796
קול אנ"ש דקהילתנו